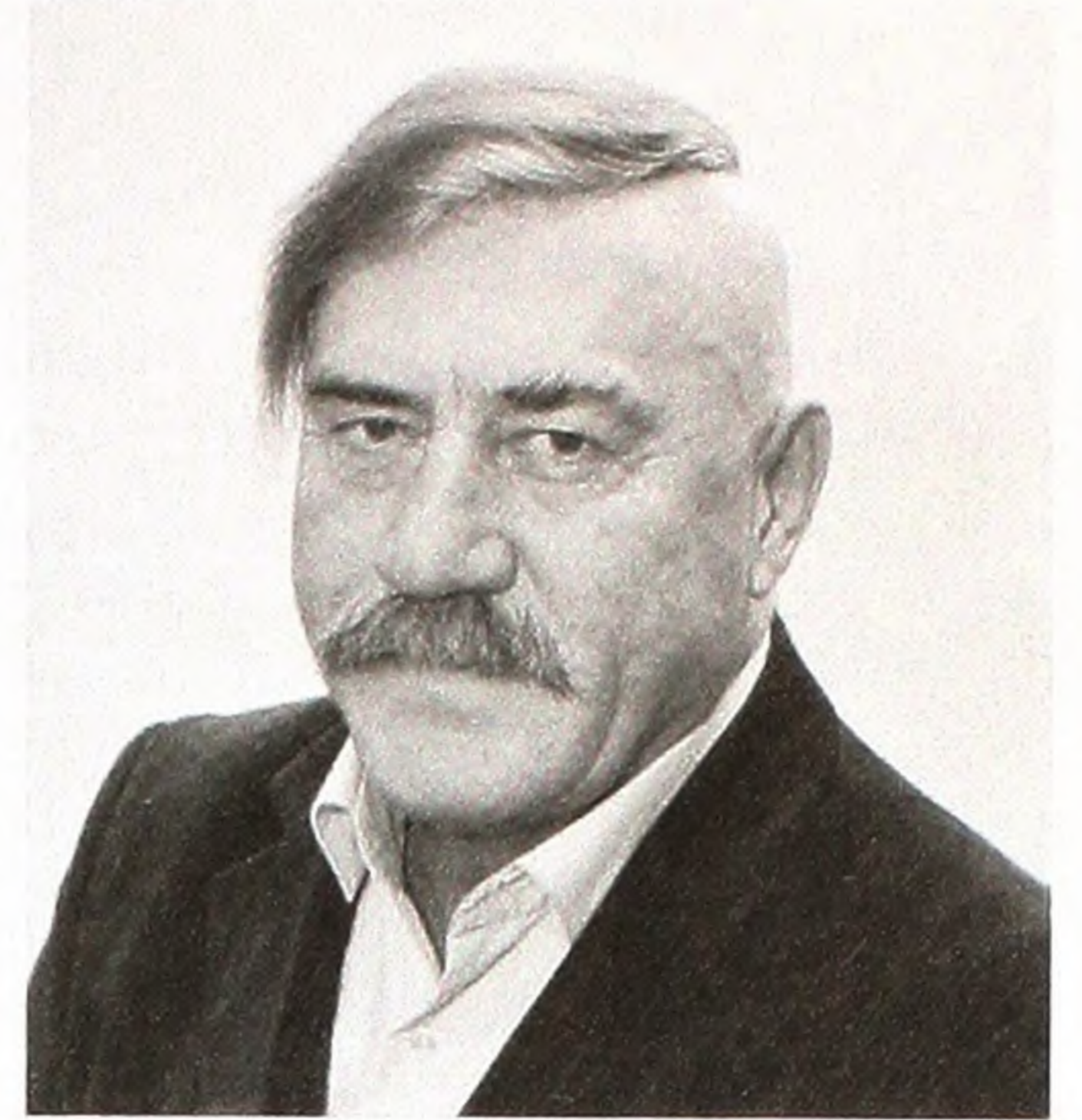

Михайло Голубович: «За роки Незалежності держава не профінансувала жодної екранізації творів Шевченка»

Журі VIII регіонального фестивалю комедії «Золоті оплески Буковини» очолював народний артист України, художній керівник Луганського обласного українського музично-драматичного театру Михайло Голубович. Багаторічна праця Михайла Васильовича в кіно й театрі (понад 50 театральних, 88 кіноролей) відзначена премією ім. А. Бучми, орденом Ярослава Мудрого V ступеня, орденом «За заслуги». Людина-легенда, що разом з іншими видатними кіномитцями творила українське поетичне кіно. Що ж він думає про театр і кіно України?

Бесіду веде Григорій Заславець

– Ви створили цілу низку блискучих героїчних і побутових образів, працювали з видатними режисерами українського кіно. Яка роль театру й кіно у вихованні і розвитку духовної культури людства?

– Глибоке запитання. Але постараюся бути лаконічним. Театр як мистецтво існує вже чотири тисячоліття, кінематограф набагато молодший за віком, але не менш ефективний за мірою впливу на глядачів. Чому люди йдуть у театр? Бо хочуть почути зі сцени відповіді на питання, які стоять перед ними у повсякденному житті. Театру вірять, і він не повинен розчаровувати. Репертуарна афіша завжди має бути різноманітною і представляти різні епохи в історії розвитку людства. Але не бути при цьому комерційною, не загравати з глядачем. Це шлях у нікуди. Театральний колектив не має шукати гроші на постановки, для цього існують державні установи, які повинні забезпечити мистецьким колективам пристойний рівень державного фінансування. А театр відповідатиме за духовне наповнення вистав, їхню виховну роль для різних верств глядачів. У 2012-му виповнилось 70 років з дня створення у Краснодоні підпільної комсомольської організації «Молода гвардія». Сьогодні звучать різні оцінки її діяльності. Але не треба забувати при цьому, що ці ще майже діти, 16–18-літні юнаки і дівчата, віддали власне життя за виховані у них ідеали. І цього не можна не поважати нам, їхнім нащадкам. Колектив нашого театру підготував музичну виставу, присвячену останнім дням молодогвардійців перед стратою. Спектакль побудований як протидія жертв і їхніх катів у тюремних застінках. Сучасні музичні ритми, запальний ентузіазм молодих акторів створюють піднесену атмосферу, цією виставою ми вшановуємо пам'ять загиблих у роки війни.

Не менш важливою, якщо не сказати вирішальною, є відповідальність кінематографіста за духовний розвиток глядача, в тому числі в дусі християнської моралі. Можна не погоджуватися з категоричністю вислову «З усіх мистецтв для нас найважливішим є кіно», але в тому, що воно було наймасовішим і найвпливовішим,

сумніватися не випадає. На образах «Чапаєва» виховувалися мільйони, а через привабливість героїв сумнозвісної «Бригади» зламався життєвий шлях тисяч молодих людей.

При цьому, думаю, напередодні 200-ліття з дня народження Т.Г. Шевченка не зайве нагадати, що за 21 рік Незалежності України держава не профінансувала жодної екранізації його творів.

Усе життя режисер Андрій Бенкендорф мріяв зняти фільм про феномен творчості Шевченка, але так і не дочекався підтримки держави. Насилу діждався державного фінансування на 2013 рік для фільму за твором Кобзаря Михайло Ілленко...

Додайте до цього списку ще кінострічку, присвячену життєвому шляху останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського, роль якого я виконую. Робота була призупинена ще у 2008 році через брак фінансування. А яка ж це велична постать для нашої молоді, адже він не підкорився волі імператриці Катерини II і останні 25 років свого довгого (112-річного) життя провів на засланні в Соловецькому монастирі.

Ось тому і конче потрібне державне замовлення на такі патріотичні фільми з гарантованим фінансуванням. Не буде його – не буде і діла, навіть при тому, що на «Молодості-2012» було представлено аж 27 стрічок українського виробництва. Цифрам цим не можна вірити.

– Доля подарувала вам щасливу можливість спілкування з багатьма знаними кіномитцями України, в тому числі з Іваном Миколайчуком і Сергієм Параджановим. Що найбільше запам'яталося? Чи повною мірою ми сьогодні вшановуємо їх?

– Запам'яталася простота і доступність цих велетнів культури у спілкуванні з нами, колегами по спільній праці. З Іваном ми впродовж багатьох років пліч-о-пліч працювали на знімальних майданчиках, я був задіяний у кінострічках, створених за його сценаріями (то й же «Відлюдько» режисера Р. Балаяна), та інших.

Він багато зробив для подальшого поступового розвитку українського кіно, а скільки у нього ще залишилося невітлених творчих задумів!

Україна пам'ятає Івана, але в той же час не покидає думка, що не все ще зроблено для його вшанування. Ні на честь 60-річчя, ні на честь 70-річчя з дня народження Київська держадміністрація не спромоглася назвати прізвищем актора вулицю, де він мешкав у столиці.

Не був він відзначений у свій ювілей і званням Героя України, яке заслужив своєю звитяжною працею в українському кіно. В обох випадках ініціативу повинні були проявити відповідні управління обласної адміністрації. На жаль, не зробили цього. Сумно.

З Сергієм Йосиповичем Параджановим доля звела мене ще в підлітковому віці, коли він знімав свій дебютний фільм «Перший парубок» у селі Піщаному Золотоніського району моєї рідної Черкащини. Село Гришкове, де я народився, розташоване неподалік, тож ми цілими днями крутилися навколо знімального майданчика, спостерігаючи за грою акторів, магічними для мене діями оператора і режисера. Хіба міг я тоді уявити, що мине певний час і я також буду безпосередньо причетним до процесу кіновиробництва, товаришуватиму з багатьма знаними акторами, операторами і режисерами.

Параджанов бачив декілька моїх кіноробіт, схвально відгукнувся про них і невдовзі запропонував мені одну з головних ролей у фільмі «Інтермеццо». Але після його арешту ця стрічка так і не була знята.

Наприкінці 1976 року мені з Києва в Луганськ (тоді Ворошиловград) зателефонувала його добра знайома художниця Катерина Такксберт і, повідомивши, що Параджанова перевели з Житомирської колонії до Алчевської (тоді Комунарськ), попросила бодай чимось йому допомогти. Я був знайомий з Аркадієм Класом, високим чином у внутрішніх військах Радянського Союзу, тим самим Класом, який брав у полон фельдмаршала Паулюса в Сталінграді, і за його допомогою отримав дозвіл виступити з літературним концертом у колонії Комунарська. З собою взяв свого товариша, заслуженого артиста України Володимира Шакала. Спочатку ми дали концерт для персоналу колонії і членів їхніх родин, а потім уже для засуджених.

Саме під час другого концерту, коли виступав Шакало, я мав можливість побачитися з Сергієм Параджановим. Всю зустріч він плакав і, витираючи сльози, повторював: «Я ж для тебе, Михайло, майже нічого доброго не зробив, а ти приїхав до мене на зону. А вони, мої друзі, від мене відвернулися, забули». Я, як міг, заспокоював його і казав, що все буде добре.

Начальство колонії організувало мені також зустріч з «паханом», який фактично тримав зону. Я розповів йому, хто такий новий «зек із Житомира», і попросив по можливості допомогти Параджанову вижити в зоні. Уважно вислухавши мене, він кивнув головою і сказав лише одне слово: «Лади». Завдяки нашій зустрічі Сергій Параджанов невдовзі був звільнений з роботи на виробництві і призначений на посаду начальника пожежного посту. До моменту звільнення він не мав жодного конфлікту з іншими засудженими. Після виходу на волю він написав мені великого листа зі словами подя-

ки, який я бережу мов реліквію. А от зустрітися з ним після тих подій мені, на жаль, з різних причин так і не довелося.

Так сталося, що їх обох уже немає в живих, але вдячну пам'ять про них я назавжди зберігаю у своєму серці.

– *Людина не народжується з навичками культури. Виховання, освіта, сказати б, «окультурення» кожної особистості відбувається все її життя. І при цьому це ще не гарантує, що вона буде справді освіченою, культурною, всебічно розвинутою і жити за правилами християнської моралі. Вам цей постулат добре відомий, оскільки майже 10 років – з 1996-го по 2006-й – ви працювали начальником управління культури Луганської ОДА. Чи все вдалося втілити у життя із задуманого?*

– Ви знаєте, досить багато, але, на жаль, не все. Завдяки зусиллям підбраної мною команди управлінців, які працювали поруч зі мною не за страх, а за совість, ми значно збільшили мережу закладів культури в сільській місцевості Луганщини. Зміцнили матеріальну базу державних театрів і філармонії. З'явилися нові, дуже потрібні спеціальності і курси в музичних коледжах і в Луганській державній академії культури і мистецтва. Вперше в історії області я сам особисто набрав акторський курс, довів його до завершення і працевлаштував усіх за фахом. Одним із моїх вихованців був Євген Кошовий, сьогодні широко знаний актор студії «Квартал-95».

Стосовно процесу виховання культури, ви правильно відзначили безперервність цієї роботи. Виховна, освітянська, культурна робота повинна починатися з дитячого садочка, продовжуватися в навчальних закладах усіх рівнів і надалі не припинятися.

Але починається все безпосередньо в родині. Саме в ній батьки формують світогляд і лад майбутнього життя в суспільстві своїх дітей. Саме вони щоденно, зовні непомітно прищеплюють необхідні навички і елементи культури, одночасно оберігаючи свою малечу від того непотребу і мотлоху, яким сьогодні насичені екрани телевізорів і соціальні мережі Інтернету. На жаль, чимало в цю недобру роботу вносить і кінематограф.

Саме тому роль дбайливих батьків для своїх громадян повинна взяти на себе і держава, координуючи зусилля профільних міністерств. На превеликий жаль, за роки Незалежності така комплексна координуюча робота ні в окремих регіонах, ні по Україні так і не була налагоджена. А за відсутності ладу в діяльності державних структур триває невпинний процес поступового занепаду і деградації суспільної моралі й культури.

Багаторічний досвід розвинутих країн світу свідчить, що підвищення освітнього і культурного рівня кожного члена суспільства сприяє підвищенню продуктивності його праці і відповідно збільшенню економічного потенціалу країни в цілому. Тож залишається сподіватися на те, що парламентарії й урядовці нарешті збагнуть цю прописну істину і не тільки затвердять багаторічні програми культурно-освітнього виховання українських громадян, а й забезпечать їхню життєздатність достатнім, гарантованим фінансуванням з державного бюджету.

Чернівці